

De wilde witte runderen van Chillingham

door H.J. Blokhuis, p/a "Het Spelderholt", 7361 DA Beekbergen

In de zomer van 1981 was ik tijdens een werkbezoek aan Edinburgh in de gelegenheid een bezoek te brengen aan het Chillingham park in Northumberland, Engeland. Van de hier verblijvende runderen kan men met recht stellen dat ze zeldzaam zijn en daarom is een korte impressie van dit bezoek en van de dieren (hoewel niet Nederlands) misschien interessant voor de lezers van "Zeldzaam Huisdier".

Het "Wild White Cattle of Chillingham" loopt in een afgesloten gebied van ± 120 ha. dat in het Engels met "park" wordt aangeduid maar in de verste verten niet lijkt op wat wij ons bij een park voorstellen. Het is een licht golvend terrein met vooral grove grassoorten en varens terwijl ook enkele kleine stukken bos voorkomen. Aan het geheel wordt geen enkele vorm van beheer gepleegd. Chillingham park is niet vrij toegankelijk voor het publiek en slechts bij hoge uitzondering mocht ik als lid van een groep gedragsonderzoekers het park betreden. De groep werd begeleid door Mr. Stephen Hall, een bioloog die de kudde bestudeert.

De runderen in het park zijn waarschijnlijk directe afstammelingen van de oeros (Bosprimigenius) die honderden jaren geleden in deze gebieden leefde. Men veronderstelt dat toen koning Henry III van Engeland in de 13e eeuw toestemming gaf aan kasteel Chillingham om het park te ommuren, een aantal wilde runderen zijn gevangen die vervolgens in het park zijn opgesloten om als voedselbron te dienen. Het voordeel van deze wilde runderen ten opzichte van gedomestieerde dieren was dat er veel minder risico voor diefstal bestond.

In de afgelopen 700 jaar zijn deze dieren altijd in het park gehouden zodat de inteelt vrij grote vormen moet hebben aangenomen. Nadelige effecten van inteelt zijn echter tot op heden niet gebleken. Het enige effect lijkt te zijn dat ze wat kleiner zijn geworden. Oude schedels die in het park zijn gevonden wijzen hierop.

Hoewel de dieren dus vrij klein van stuk zijn maken ze, waarsehijnlijk door hun lichte kleur, een vrij forse indruk. Vooral de voorhand is, vergeleken met de achterhand, zwaar gespierd. De horens zijn zwaar en staan breed uit en omhoog. Alle dieren zijn zonder uitzondering wit van kleur en zover men weet is er nooit een kalf van een andere kleur geboren. Wanneer de dieren ouder worden krijgen ze een aantal donkere stippen, vooral op schouder en schoft. Deze stippen hebben per dier een specifiek patroon en Stephen Hall gebruikte ze om de dieren individueel te herkennen.

De aantallen dieren over versehillende (groepen van) jaren worden gegeven in bijgaande tabel. Merkwaardig genoeg heeft men tot 1875 een categorie ossen onderscheiden. Een kritiek jaar wat betreft het aantal was 1947.

Door de zeer strenge winter stierven 20 van de 33 dieren, 8 koeien en 5 stieren overleefden. In 1967 bleef de kudde weliswaar gespaard voor de heersende mond en klauwzeer maar een eatastrofe was zo dichtbij dat men hiervan leerde en besloot een kleine "reserve kudde" in Schotland te weiden zodat bij een toekomstige uitbraak van ziekte niet direkt alle dieren verloren zouden gaan. Het aantal dieren in de kudde bedroeg ten tijde van mijn bezoek ± 50.

Het feit dat de dieren vrijwel geheel aan hun lot worden overgelaten maakt dat ze nog eelt "wild" zijn. Ze zijn niet zeer dicht te benaderen zonder dat ze vluchten of, in bepaalde situaties, zelfs aanvallen.

De groep in Chillingham was in 1981 verdeeld in twee kuddes, elk met een leidende stier die de groep bij elkaar houdt en in verschillende opzichten als leider optreedt. De koeien werpen hun kalf apart van de kudde en voegen zich met het kalf pas zo'n week na de geboorte weer bij de groep.

Chillingham runderen (Foto H.J. Blokhuis)

Een kalf dat door mensen wordt aangeraakt wordt daarna onherroepelijk door de groepsleden gedood.

De kudde is tot 1971 privé bezit geweest van de graven van Tankerville. In 1971 is de kudde en het beheer overgegaan in handen van de "Chillingham Wild Cattle Association Ltd.", een vereniging die zich inzet voor het behoud van dit zeldzame rund.

(Bron: brochure "The Wild White Cattle of Chillingham")

Tabel 1. Aantal Chillingham runderen in verschillende jaren.

Jaren	Stieren 1)	Koeien	Ossen	Kalveren	Totaal	stier	
					vaars-		
1692	x	(16-x)	12		-	-	28
1753	3	15	17		-	2	37
1838	25	40	15		-	-	80
1870-'75	11-17	28-32	17-19	-	-	62-64	
1926	y	(40-y)	-		-	-	40
1931-'38	14-19	22-25	-	2-3	2	40-44	
1942-'49	5-15	7-22	-	2-4	1-3	13-42	
1950-'59	4-12	9-13	-	1-3	1-4	16-28	
1960-'68	10-15	12-19	-	1-6	1	26-36	
1970-'79	8-21	19-32	-	2-103-8		38-54	
1980	15	26	-		2	2	45

1) x, resp. y: aantal onbekend.